

MANUÁL VOLIČA, 2009

Prečo volby?

Volby prezidenta Slovenskej republiky (prezidentské voľby) sa konajú na základe všeobecného (bez rozdielu pohlavia), rovného (každý hlas má rovnakú váhu) a priameho práva (každý volič musí voliť osobne, výnimka sa pripúšťa pri osobách s telesným postihnutím alebo pri takých, ktoré nemôžu čítať alebo písať) tajným hlasovaním (teda za „plentou“ a následne zatvorenou obálkou do volebnej urny).

Kedy budú volby?

Volby (teda prvé a prípadne aj druhé kolo) budú prebiehať iba v jeden deň (líšia sa tým od väčšiny volieb, ktoré sa doteraz konali na území Slovenska, prebiehali totiž prevažne v dvoch dňoch).

Prvé kolo sa bude konať v **sobotu 21. marca 2009 od 7:00 hod. a potrvá do 22:00 hod.**, kedy sa zavrú všetky volebné miestnosti. Ak by prezident nebol zvolený v prvom kole, druhé sa uskutoční o dva týždne, v sobotu **4. apríla 2009** v rovnakých hodinách.

Prezidentské voľby sa konajú každých 5 rokov. Voľbu prezidenta vyhlasuje predseda Národnej rady Slovenskej republiky (NR SR) tak, aby sa prvé kolo volieb uskutočnilo najneskôr 60 dní pred uplynutím funkčného obdobia úradujúceho prezidenta – predseda NR SR Pavol Paška vyhlásil voľby 8. januára 2009.

V poradí to budú tretie prezidentské voľby, keď si občania vyberú prezidenta priamo a nie prostredníctvom parlamentu – v roku 1999 bol zvolený Rudolf Schuster (v druhom kole 29. 5. 1999 porazil V. Mečiara) a v roku 2004 bol občanmi zvolený súčasný prezident Ivan Gašparovič (v druhom kole 17. 4. 2004 porazil opäť V. Mečiara).

Zvolený kandidát sa ujíma funkcie prezidenta zložením sľubu. Sľub skladá pred Národnou radou Slovenskej republiky do rúk predsedu Ústavného súdu Slovenskej republiky napoludnie v deň, v ktorom sa má skončiť volebné obdobie predchádzajúceho prezidenta – súčasný prezident Ivan Gašparovič zložil sľub 15. júna 2004.

Koho vlastne volíme?

V prezidentských voľbách občania Slovenskej republiky volia svojho prezidenta, ktorý predstavuje výkonnú zložku moci (spoločne s vládou Slovenskej republiky). Je v zmysle Ústavy SR hlavou Slovenskej republiky a reprezentuje ju navonok i dovnútra a svojím rozhodovaním zabezpečuje riadny chod ústavných orgánov.

Za prezidenta možno zvoliť každého občana Slovenskej republiky, ktorý je voliteľný za poslanca Národnej rady Slovenskej republiky (NR SR) a v deň voľby dosiahol vek 40 rokov. Tá istá osoba môže byť zvolená za prezidenta najviac v dvoch po sebe nasledujúcich obdobiach.

Kto môže voliť?

Voliteľ môže každý, kto najneskôr v deň volieb dovŕši 18 rokov, je občanom Slovenskej republiky a zdržiava sa v deň voľby na území Slovenska.

Kto nemôže voliť (prekážky volebného práva)?

Ak je niekto počas konania volieb vo výkone trestu (bol právoplatne odsúdený) alebo bol pozbavený spôsobilosti na právne úkony (svojprávnosť) alebo bola obmedzená jeho osobná sloboda z dôvodu ochrany zdravia ľudí (napr. je prenášačom epidemiologického vírusu), nemôže sa volieb zúčastniť, aj keď splnil základné podmienky.

Kde budú volby (kam mám ísť voliť)?

Volebný akt sa odohráva vo volebnej miestnosti. To, do ktorej kto patrí, sa každý dozvie z oznámenia „Oznámenie o mieste a čase konania volieb“, ktoré mu obecný (mestský) úrad mal doručiť najneskôr 20 dní pred dňom volieb do miesta jeho trvalého bydliska (teda najneskôr 1. marca). V ňom je uvedený čas konania volieb, volebný okrskok a miesto (konkrétna volebná miestnosť), kde môže volič voliť, s uvedením presnej adresy tejto volebnej miestnosti.

Ak by náhodou občan toto oznámenie nedostal, je nutné sa informovať na príslušnom (vlastnom) obecnom / mestskom úrade.

Ako zistím, že som zapísaný/á vo voličskom zozname?

Volič si môže v úradných hodinách obecného úradu overiť, či je zapísaný v stálom zozname (vedie ho obec a z neho vyhotoví zoznam voličov, ktorý odovzdá najneskôr dve hodiny pred začatím hlasovania príslušnej okrskovej komisii). Môže požadovať doplnenie údajov, príp. vykonanie opráv. Obec je povinná žiadosti vyhovieť alebo do troch dní písomne oznámiť voličovi dôvody, pre ktoré žiadosti nemôže vyhovieť.

Čo mám robiť, ak obecný úrad nevykonal doplnenie, či zmenu mojich údajov?

Ak sama obec neodstráni chyby, či nedostatky v stálom zozname, môže sa dotknutý volič obrátiť na okresný súd príslušný podľa volebného okrsku s návrhom na vydanie rozhodnutia o vykonaní opravy alebo doplnení do stáleho zoznamu. Súd musí rozhodnúť do troch dní od podania návrhu, pričom proti takému rozhodnutiu už nie je možný opravný prostriedok.

Na základe rozhodnutia súdu vykoná zmenu v stálom zozname obec, v deň volieb vykoná zmenu v zozname voličov okrsková volebná komisia.

Je možné voliť, ak budem v čase volieb v zahraničí?

Bohužiaľ podľa prezidentského volebného zákona (č. 46/1999 Z.z.) **nie je možné voliť, ak sa občan nachádza mimo územia SR**. A to ani vtedy, ak sa nachádza v mieste, kde je slovenské veľvyslanectvo alebo konzulát.

Je možné voliť, ak budem v čase volieb mimo bydliska, ale na Slovensku?

Áno je to možné. Ak volič nebude môcť voliť vo volebnom okrsku, v ktorom je zapísaný do zoznamu voličov (v mieste jeho trvalého bydliska), môže požiadať obec v mieste jeho trvalého bydliska o vydanie voličského preukazu (volič by mal vedieť vopred, že vo volebný deň nebude takpovediac doma, aby si mohol voličský preukaz vybaviť vopred). Voličský preukaz ho následne oprávňuje na zápis do zoznamu oprávnených voličov v ktoromkoľvek volebnom okrsku, avšak samozrejme iba na čas vykonania voľby.

Je možné voliť, ak som občanom SR (mám slovenské občianstvo), ale trvalý pobyt mám v zahraničí?

Áno je to možné. Základnými a zároveň jedinými podmienkami pre uplatnenie volebného práva totiž sú - slovenské občianstvo, dostatočný vek (aspoň 18 rokov) a prítomnosť na území SR v čase konania volieb.

V uvedenom prípade možno voliť v ktoromkoľvek volebnom okrsku, pričom účasť na voľbách sa vyznačí do cestovného dokladu voliča.

Je možné voliť, ak budem v čase volieb v nemocnici alebo inak neschopný prísť do volebnej miestnosti?

Je to možné. Ak sa volič nemôže dostať do volebnej miestnosti a zdržiava sa v čase voľby v obci, kde má trvalý pobyt, alebo má voličský preukaz (viď vyššie), môže požiadať okrskovú volebnú komisiu (podľa oznámenia, ktoré prišlo každému voličovi domov, by mal každý volič poznať svoju komisiu, príp. ak má volič voličský preukaz, môže požiadať ktorúkoľvek volebnú komisiu), aby mohol hlasovať mimo volebnej miestnosti (doma, v nemocnici). V takom prípade komisia vyšle k voličovi 2 svojich členov s prenosnou volebnou schránkou, hlasovacím lístkom a prázdnu obálkou.

Je možné voliť, ak budem v čase volieb vo väzbe?

Ak bude niekto počas volieb v celách policajného zaistenia, v miestach kde sa vykonáva väzba, prípadne disciplinárny trest väzenia (teda ešte nebol právoplatne odsúdený), volebné právo nestráca. Ak nebol v takomto zariadení vytvorený osobitný volebný okrsk, okrsková volebná komisia v spolupráci s vedúcim príslušného zariadenia zabezpečí možnosť voliť. Voliť však nemôžu tí, ktorí sú vo výkone trestu odňatia slobody.

Ako mám voliť, keď som nevidiaci/a?

V tomto prípade (rovnako je tomu, ak niekto nevie písať alebo z iných dôvodov čítať, príp. pre telesné postihnutie) je možné vziať so sebou za „plentu“ (do volebného priestoru, kde sa vyplňuje hlasovací lístok) iného voliča (priateľa), aby mu pomohol s úpravou hlasovacieho lístka, vložením do obálky, príp. vhođením do volebnej schránky.

Čo si potrebujem so sebou vziať do volebnej miestnosti?

V zásade je úplne postačujúce mať pri sebe preukaz totožnosti (obč. preukaz). Volič, ktorý nemá trvalý pobyt na území SR, potrebuje mať pri sebe cestovný doklad, do ktorého volebná komisia zaznamená skutočnosť, že volil. Pero, ktoré bude nutné pri označovaní hlasovacieho lístku, bude vo volebnej miestnosti priamo „za plentou“.

Čo robiť v prípade, že pri sebe nemám preukaz totožnosti?

Ak niekto pri sebe vo volebnej miestnosti nemá preukaz totožnosti, na to, aby mohol obdržať hlasovacie lístky je nutné, aby ho poznal aspoň jeden z členov volebnej komisie. Ak ho ani jeden člen komisie nepozná, volič musí preukázať svoju totožnosť svedectvom dvoch osôb, ktoré sú známe komisii. Ak tak neurobí, poslednou možnosťou je vrátiť sa po preukaz totožnosti.

Čo má volič robiť vo volebnej miestnosti?

- a) Preukáže svoju totožnosť a po podpise do zoznamu oprávnených voličov dostane prázdnu obálku a hlasovací lístok (ak sa volič dostavil s voličským preukazom, volebná komisia ho zapíše do zoznamu oprávnených voličov a nechá si jeho voličský preukaz, ktorý pripojí k zoznamu voličov),
- b) Zoberie lístok a obálku a odoberie sa za „plentu“ (priestor na úpravu hlasovacieho lístku), ktorá je voľná,
- c) Na hlasovacom lístku označí jedného kandidáta, pre ktorého hlasuje. Označenie sa vykoná tak, že pri vybranom kandidátovi urobí značku „X“ v rámečku umiestnenom pred priezviskom kandidáta. Pri iných úpravach hlasovacieho lístka sa tento bude považovať za neplatný.
- d) Vloží takto upravený hlasovací lístok do obálky, ktorú následne zalepí.
- e) Po vyjdení spoza „plenty“ vhodí zalepenú obálku do volebnej schránky (urny).

Čo v prípade, ak sa pri označovaní kandidátov pomýlim?

Na požiadanie voliča mu komisia za nesprávne upravený hlasovací lístok vydá iný.

Čo ak záverečná hodina na ukončenie hlasovania uplynula práve, keď stojím v rade pred ňou?

V takom prípade je ešte možné odvoliť - od momentu, keď uplynie záverečná hodina hlasovania (teda 22.00) však môžu hlasovať už len voliči, ktorí boli práve vtedy vo volebnej miestnosti alebo pred ňou.

Kto spočítava volebné hlasy?

Volebné hlasy spočítava okrsková volebná komisia. Tá následne výsledky zapíše do zápisnice, ktorú po podpísaní členmi komisie posielajú obvodnej volebnej komisii a tá po vykonaní rovnakej procedúry nakoniec Ústrednej volebnej komisii.

Ako sa posudzuje platnosť hlasovacích lístkov?

Neplatné sú logicky hlasovacie lístky, ktoré nie sú na predpísanom tlačive. Neplatné. Neplatný je tiež hlasovací lístok, na ktorom je označených značkou "X" viac ako jeden kandidát, alebo hlasovací lístok, na ktorom nie je značkou "X" označený ani jeden kandidát.

Na hlasy v prospech kandidátov, ktorí sa vzdali kandidatúry, alebo ktorí zomreli, sa neprihliada.

Ak sú v obálke dva alebo viac hlasovacích lístkov, okrsková volebná komisia vylúči hlasovací lístok s neoznačenými kandidátmi. Ak sú v obálke dva alebo viac hlasovacích lístkov, na ktorých je správne označený ten istý kandidát, okrsková volebná komisia počíta za platný len jeden z hlasovacích lístkov. Ak sú v obálke dva alebo viac hlasovacích lístkov, na ktorých je správne označený iný kandidát, sú všetky hlasovacie lístky neplatné.

Ak vzniknú pochybnosti o platnosti hlasovacieho lístka, rozhoduje s konečnou platnosťou o platnosti hlasovacieho lístka okrsková volebná komisia.

Podľa akého kritéria je zvolený prezident SR?

Za prezidenta Slovenskej republiky je v prvom kole zvolený kandidát, ktorý získal nadpolovičnú väčšinu platných hlasov oprávnených voličov (teda zo všetkých voličov, ktorí by sa mohli zúčastniť volieb). Ak ani jeden z kandidátov nezíska takýto počet hlasov, uskutoční sa druhé kolo voľby, do ktorého postupujú dvaja kandidáti, ktorí získali v prvom kole najväčší počet hlasov.

V druhom kole je za prezidenta zvolený ten kandidát, ktorý získal najväčší počet platných hlasov zúčastnených voličov (teda iba tých, ktorí sa volieb naozaj zúčastnia).

Je na platnosť prezidentských volieb potrebné, aby sa na nich zúčastnil určitý počet ľudí ?

Nie, voľby budú platné a prezident bude zvolený bez ohľadu na počet ľudí, ktorí sa zúčastnia volieb.

Čo je to volebná kampaň?

Kampaňou sa rozumie činnosť kandidátov, politických strán a hnutí, prípadne ďalších subjektov v prospech voľby kandidáta vrátane inzercie alebo reklamy prostredníctvom rozhlasového a televízneho vysielania, hromadných informačných prostriedkov (tlač), veľkoplošných nosičov, plagátov a iných nosičov informácií.

Kolko trvá volebná kampaň?

Oficiálna kampaň sa začína len 15 dní pred voľbou, teda 6. marca 2009, a končí 48 hodín pred začiatkom volieb, teda 19. marca ráno o 6.59. Od tohto momentu, od začiatku tzv. volebného moratória (48 hodín pred začiatkom volieb) a počas volieb je zakázané v rozhlasovom a televíznom vysielaní a v hromadných informačných prostriedkoch (v tlači, nie na internete) zverejňovať alebo vysielat informácie o kandidátoch v ich prospech alebo v neprospech slovom, písmom, zvukom alebo obrazom.

V skutočnosti tak majú kandidáti na reálnu kampaň iba necelé 2 týždne, presnejšie 13 dní. A to napriek skutočnosti, že návrhy na kandidátov museli byť podané najneskôr 29. januára, a predseda NR SR musel o prijatí či odmietnutí návrhov rozhodnúť najneskôr do 5. februára.

Ako prebieha kampaň v médiách?

Slovenská televízia (STV) a Slovenský rozhlas (SRo) **sú povinné** na kampaň vyhradiť každý najviac po jednej hodine vysielacieho času na kandidáta. Celkovo však maximálne 10 hodín vysielacieho času pre všetkých spoločne. STV aj SRo musia následne zabezpečiť zreteľné označenie a oddelenie tohto vysielania od ostatných relácií. Za vysielací čas **v STV a v SRo** kandidáti neplatia, náklady sú hrazené zo štátneho rozpočtu

Súkromné médiá **môžu** na kampaň vyhradiť takisto najviac po jednej hodine vysielacieho času na kandidáta, maximálne však (rovnako ako STV, či SRo) 10 hodín vysielacieho času. Aj súkromné médiá musia zreteľné označiť a oddeliť takéto vysielanie od ostatných relácií odvysielaním oznamu, že ide o platenú politickú reklamu. **Náklady na kampaň v súkromných médiách uhrádzajú kandidáti** alebo politické strany a politické hnutia, ktoré ich kandidovali. Médiá sú povinné zabezpečiť pre všetkých kandidátov rovnaké podmienky nákupu vysielacieho času a rovnaké cenové a platobné podmienky.

Kampaň nie je možné vysielat v časoch, ktoré sú vyhradené klasickej komerčnej reklame, alebo využívať rozhlasovú a televíznu reklamu na kampaň.

Dôležité je, že za kampaň sa nepovažujú bežné spravodajské a publicistické relácie, pokiaľ sa realizujú spôsobom ako v čase mimo kampane. Médiá sú však povinné zabezpečiť, aby spravodajské a publicistické relácie boli vyvážené a nestranné.

Kedy budú vyhlásené výsledky volieb?

Ústredná volebná komisia (ÚVK) vyhlasuje celkové výsledky po podpísaní zápisnice o výsledku voľby členmi ÚVK. Vo vyhlásení sa uvedie, či bol prezident zvolený v prvom kole, alebo či sa vzhľadom na výsledky prvého kola uskutoční kolo druhé, a keď, ktorí kandidáti doň postupujú. Spravidla sa toto vyhlásenie koná nasledujúci deň po dni volieb, teda v nedeľu 22. marca 2009, pokiaľ ide o prvé kolo a 5. apríla v prípade druhého kola.